

METODIKA HODNOCENÍ VÝZKUMU A VÝVOJE A JEJICH VÝSLEDKŮ

(podle bodu II.3. usnesení vlády ze dne 23. 6. 2004 č. 644 k hodnocení výzkumu a vývoje a jeho výsledků)

Metodika hodnocení výzkumu a vývoje a jeho výsledků (dále jen „metodika“) byla zpracována Radou pro výzkum a vývoj (dále jen „RVV“) a Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) podle usnesení vlády ze dne 23. června 2004 č. 644 k hodnocení výzkumu a vývoje.

K předloženému návrhu se vyjádřili poskytovatelé do 30.7.2004. Jejich připomínky byly RVV společně s MŠMT projednány a postup byl upřesněn tak, aby vedoucí obou orgánů splnili úkol uložený jim vládou.

1 Hodnocení efektivnosti institucí ve výzkumu a vývoji

Cílem hodnocení efektivnosti institucí ve výzkumu a vývoji je zhodnotit všechny výsledky dané instituce ve vazbě na celkové výdaje ze státního rozpočtu pro danou instituci za sledované období. Sledovaným obdobím pro hodnocení provedené v roce 2004 se rozumí období 1999 až 2003 včetně.

Institucí se pro účely hodnocení rozumí příjemce. V případě, že jde o vysokou školu, se navíc provede i hodnocení jednotlivých fakult.

1.1 Vstupy pro hodnocení

1.1.1 Údaje o výsledcích VaV dané instituce v roce 2004

Jako zdroj údajů byl využit Rejstřík informací o výsledcích, ze kterého byla vybrána část evidovaných údajů, vztahujících se k projektům výzkumu a vývoje, výzkumným záměrům nebo veřejným zakázkám ve výzkumu a vývoji (dále jen „aktivita“) ukončeným v letech 1999 až 2003 včetně (dále jen „sledované období“).

Výběr údajů RIV pro hodnocení předaných do IS VaV do 6.9.2004 včetně a zařazených do 5.11.2004 včetně byl úkolem provozovatele informačního systému výzkumu a vývoje (dále jen „IS VaV“), který do 30.11.2004 provede výběr údajů z IS VaV podle následujícího postupu:

- a) Odstranění výsledků bez vazby na aktivity.
- b) Odstranění výsledků s vazbou na aktivity, které nespádají do vymezeného období ukončení aktivity ve sledovaném období.
- c) Odstranění vícenásobného výskytu výsledků dodaných stejnou institucí, tj. případů opakovaného předání údajů o výsledcích.
- d) Odstranění případů, kdy je jeden a ten samý výsledek danou institucí vykazován vícenásobně jako výsledek různých aktivit.
- e) Odstranění výsledků, které z hlediska kvality nejsou pro hodnocení relevantní (s výjimkami podle bodů 1.1.1.1 a 1.1.1.2).

f) Přiřazení váhy daného výsledku podle bodů 1.1.1.3 a 1.1.1.4.

1.1.1.1 Vybrané recenzované neimpaktované vědecké časopisy

Vláda schválila na základě připomínek ministerstev, AV ČR a GA ČR, aby jako relevantní výsledek VaV byly uznávány i články ve vybraných recenzovaných neimpaktovaných časopisech.

Dne 24.6.2004 byli všichni poskytovatelé požádáni o návrh seznamu vybraných recenzovaných neimpaktovaných časopisů z oblasti své působnosti v termínu do 9.7.2004. V termínu zaslalo své návrhy šest poskytovatelů. Prodloužený termín pro předložení návrhů těchto vybraných recenzovaných neimpaktovaných časopisů byl stanoven na 20.7.2004. Později došlé návrhy budou využity až pro hodnocení institucí v roce 2005.

Návrhy poskytovatelů byly předány OK RVV a předsednictvu RVV, které zpracovaly konečný seznam vybraných recenzovaných neimpaktovaných časopisů, který je přílohou č. 1 této metodiky.

1.1.1.2 Ostatní výsledky

Jako relevantní byly uznány i ostatní výsledky za podmínky, že byly předem stanoveny v návrhu programu schvalovaném Radou vlády České republiky pro výzkum a vývoj nebo vládou (umožňující uvést výsledek u specifických aktivit výzkumu a vývoje – např. výzkumná zpráva jako výsledek veřejné zakázky u výzkumu pro potřeby státní správy apod.).

Pro účely hodnocení institucí ve výzkumu a vývoji byli poskytovatelé požádáni o předložení seznamu schválených programů¹ s uvedením identifikačního kódu programu, jeho názvu, poskytovatele, doby trvání, doslovné citace ustanovení programu umožňujícího poskytnout uvedenou výjimku a druhu výsledků, na něž se tato výjimka vztahuje dle kódů IS VaV, do 31.8.2004. Vzhledem k tomu, že poskytovatelé požádali o výjimku pro všechny programy výzkumu a vývoje, což je v rozporu s usnesením vlády a cílem hodnocení, je pro hodnocení v roce 2004 udělena výjimka pouze u výzkumu a vývoje pro potřeby státní správy (podle zákona č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů, resp. podle zákona č. 40/2004 Sb., o veřejných zakázkách).

1.1.1.3 Výsledek vykazovaný více institucemi současně

U výsledků, které vznikly ve spolupráci a jsou vykazovány více institucemi současně, bude ke každému výsledku přiřazena váha 1/2 pro výsledek vykazovaný dvěma institucemi, 1/3 pro výsledek vykazovaný třemi institucemi atd.

1.1.1.4 Kvalita výsledků

V roce 2004 se pro hodnocení kvality výsledků přiřazuje všem výsledkům váha **1,0**.

V roce 2005 budou výsledky rozděleny dle kvality do tří skupin:

- A) Články v časopisech s nejvyšším impakt faktorem (různým dle oboru), patenty a vybrané aplikované výstupy atd. – váha např. **2,0**.²
- B) Články v časopisech se průměrným impakt faktorem (různým dle oboru), odborné knihy či články v odborných knihách, ostatní aplikované výstupy atd. – váha např. **1,0**.
- C) Články v časopisech se nízkým impakt faktorem (různým dle oboru), články v recenzovaných neimpaktovaných časopisech atd. – váha např. **0,5**.

¹ Před nabytím účinnosti zákona o podpoře výzkumu a vývoje schvalovaných RVV.

² Váhy budou předmětem diskuse a její výsledek bude promítnut do dodatku k metodice.

1.1.2 Údaje o výdajích na VaV dané instituce v roce 2004

Do hodnocení prováděného v roce 2004 jsou zahrnuty výdaje v letech 1999-2003 na aktivity dle CEP a CEZ ukončené ve sledovaném období.

U konsorciálních projektů, kde je více rovnocenných příjemců, byli poskytovatelé požádáni samostatně, aby do 30.10.2004 doplnili do zaslaného výpisu údaje o výši prostředků pro jednotlivé příjemce ze státního rozpočtu (celkem za dobu řešení).

1.1.3 Získání údajů pro hodnocení v roce 2005 a dalších letech

Vládou schválený materiál „Hodnocení výzkumu a vývoje a jeho výsledků“ byl promítnut do návrhu údajů IS VaV na rok 2005 – s jedinou výjimkou (recenzované neimpaktované časopisy – viz bod 2.1.1).

Návrh změn údajů IS VaV na rok 2005 byl rozeslán do meziresortního připomínkového řízení dne 7.7.2004 pod č.j. 6071/04-RVV s žádostí o připomínky do 30.7.2004. Změny ve struktuře dodávaných údajů do IS VaV platné pro rok 2005 (po vypořádání výsledků meziresortního připomínkového řízení) byly schváleny dne 27.8.2004; návazně byly zveřejněny dokumenty popisující dodávané údaje v roce 2005 na adrese www.vyzkum.cz do 30.10.2004.

Pro získání údajů pro hodnocení v letech 2005 a dalších letech bude použit stejný postup jako v roce 2004. Změny a doplňky vyplývající ze zkušenosti s hodnocením v roce 2004 budou provedeny dodatkem k metodice.

Zákonem stanovený termín pro předání údajů o výsledcích aktivit je do 250 kalendářních dnů od ukončení poskytování podpory z veřejných prostředků. Do 5.11.2004 pak oznámí provozovatel poskytovatelům, které údaje byly do IS VaV zařazeny.

1.2 Etapy hodnocení efektivnosti institucí ve výzkumu a vývoji

1.2.1. První etapa – výstupy z IS VaV

Výsledkem první etapy hodnocení efektivnosti institucí ve výzkumu a vývoji budou standardizované výstupy z IS VaV, a to

- a) souhrnné údaje o instituci (počet výsledků a jejich členění, celkové výdaje event. srovnání s průměrem v daném oboru),
- b) podrobný přehled všech hodnocených výsledků instituce,
- c) podrobný přehled všech výdajů na řešení aktivit (celkem a ze státního rozpočtu za dobu řešení na jednotlivé aktivity).

Vzhledem k rozsahu údajů budou výstupy a) až c) poskytnuty v elektronické podobě (s výjimkou souhrnné rekapitulace) do 30.11.2004.

1.2.2. Druhá etapa – verifikace a odůvodnění

Výsledky první etapy budou předány:

- a) Zřizovateli instituce (nebo orgánu, který plní tuto funkci) k vyjádření do 31.12.2004.
- b) OK RVV ke stanovisku a návrhu opatření podle bodu II.2.a) usnesení vlády ze dne 23. 6. 2004 č. 644 do 31.12.2004. OK RVV navrhnou rozdělení institucí do tří skupin:
 - První skupina – instituce, které svými výsledky vysoce zhodnotily vynaložené prostředky a navrhuje se zvýšení jejich státní podpory;
 - Druhá skupina - instituce, které svými výsledky průměrně zhodnotily vynaložené prostředky a navrhuje se zachování jejich státní podpory;

- Třetí skupina - instituce, které svými výsledky dostatečně nezhodnotily vynaložené prostředky a navrhuje se snížení jejich státní podpory.

1.2.3. Třetí etapa – promítnutí do návrhu výdajů na výzkum a vývoj na rok 2006

Ve třetí etapě budou výsledky hodnocení zveřejněny do 31. 1. 2005 a RVV promítne výsledky hodnocení do návrhu výdajů na výzkum a vývoj na rok 2006. Pokyny pro přípravu rozpočtu VaV (dopis členům vlády a správcům ostatních rozpočtových kapitol) zahrnující i snížení nebo zvýšení limitů schváleného střednědobého výhledu výdajů na výzkum a vývoj na roky 2006 a 2007 podle výsledků hodnocení budou připraveny do 31.1.2005.

Návrh výdajů státního rozpočtu na výzkum a vývoj v roce 2006 s výhledem na roky 2006 a 2007 bude vládě předložen v červnu 2005.

2. Hodnocení programů výzkumu a vývoje

2.1. Hodnocení nově navrhovaných programů

Dne 31.3.2004 (pod č.j. 6027/04-RVV) byla všem poskytovatelům rozeslána schválená osnova hodnocení návrhů programů výzkumu a vývoje, která je od té doby používána při hodnocení návrhů. Osnova je uvedena v příloze č. 2 této metodiky.

2.2. Hodnocení výsledků programů ukončených v letech 2000 – 2003

Programy budou hodnoceny podle výsledků vztažených k podmínkám platným v době jejich vyhlášení. Hodnocení ukončených programů bude zahrnovat

- 1) základní údaje o schváleném programu (kód a název, členění na podprogramy, doba řešení, poskytovatel, kým schválen, plánované celkové náklady a výdaje ze státního rozpočtu na dobu trvání programu),
- 2) cíle programu (jak byly schváleny a vyhlášeny),
- 3) podmínky pro přijetí návrhu projektu a kritéria hodnocení návrhů projektů (tak jak byly vyhlášeny) a jejich soulad s cíli programu,
- 4) údaje o veřejné soutěži ve výzkumu a vývoji (počet podaných návrhů a počet schválených návrhů),
- 5) skutečné výdaje na uskutečnění programu a důvod změn (skutečné výdaje na uskutečnění programu a skutečné výdaje ze státního rozpočtu na uskutečnění programu),
- 6) výsledky řešení programu a jejich využití, přínos, aplikace (souhrnně za program jako celek, jednotlivé výsledky uvést v přílohách),
- 7) srovnání dosažených výsledků s cíli programu, tj. zda a jak výsledky dosažené řešením projektů přispěly ke splnění cílů programu a míra splnění cílů programu,
- 8) srovnání dosažených výsledků programu se stavem v zahraničí v době ukončení programu,
- 10) závěr, doporučení pro příp. navazující program.

Poskytovatelé zhodnotí programy ukončené v letech 2000 – 2003 do 30.11.2004, souhrnné hodnocení předloží RVV vládě do 31.3.2005.

Poskytovatelé, kteří již hodnocení předaly (MPO a část. MZe) je znovu nepředkládají.

2.3. Hodnocení programů ukončených v roce 2004 a dalších letech

Podle bodu II.1d) usnesení vlády ze dne 23. června 2004 č. 644 se hodnocení výsledků ukončených programů bude opakovat i v roce 2005 a dalších letech. Bude použit stejný postup jako v roce 2004, případné změny a doplňky vyplývající ze zkušenosti z hodnocením v roce 2004 budou provedeny dodatkem k metodice.

3. Závěrečné hodnocení projektů výzkumu a vývoje, výzkumných záměrů a dalších aktivit výzkumu a vývoje

Podle bodu II.1.e) usnesení vlády ze dne 23. června 2004 č. 644 zavedou poskytovatelé při hodnocení výsledků ukončených aktivit (projektů, záměrů, veřejných zakázek) stejný systém jako pro hodnocení jejich návrhů. Vzhledem k tomu, že hodnocení výsledků aktivit ukončených v roce 2003 již proběhlo (do první poloviny roku 2004), jedná se o hodnocení výsledků aktivit ukončených v roce 2004, které bude probíhat v závěru roku 2004 nebo první polovině roku 2005.

Poskytovatelé posoudí, zda jejich závěrečná hodnocení, kontroly atd. **splňují beze zbytku** právními předpisy stanovené náležitosti (mj. povinnost kontroly nejméně u 5% z celkového počtu projektů podle § 13 odst. 3 zákona o podpoře výzkumu a vývoje, povinnost smluvní úpravy vlastnických práv podle § 11 zákona o podpoře výzkumu a vývoje atd.) a zda mají ve svých vnitřních předpisech (pravidlech) zakotveny i náležitosti vyplývající z bodu II.1e) usnesení vlády ze dne 23. června 2004 č. 644.

Zavést při hodnocení výsledků ukončených projektů, výzkumných záměrů a dalších aktivit výzkumu a vývoje způsob hodnocení obdobný způsobu hodnocení jejich návrhů je úkol, uložený vládou poskytovatelům. Do 30.9.2004 měli poskytovatelé provést kontrolu svého systému závěrečného hodnocení aktivit jak po věcné stránce, tak z hlediska právní úpravy a navrhnout potřebné změny tak, aby mohly být uplatněny při závěrečném hodnocení aktivit ukončených v roce 2004.

Postup po 30.9.2004 bude pro všechny poskytovatele společný, neboť plnění tohoto úkolu úzce věcně váže na část 4.

4. Dodržování obecných principů hodnocení

Podle bodu II.1.a) usnesení vlády ze dne 23. června 2004 č. 644 měli poskytovatelé zabezpečovat v rámci svých působností hodnocení podle vládou schváleného materiálu, tj. mj. dodržovat obecné principy hodnocení v materiálu výslovně uvedené pod bodem 5:

- „(1) *Hodnocení je pravidelné, po určité době se opakuje (tj. nikoliv pouze vstupní hodnocení návrhu, ale i průběžné hodnocení a hodnocení závěrečné).*
- (2) *Je předem vytyčen konkrétní cíl (programu, projektu, výzkumného záměru, instituce, ...), který může být pro každý případ specifický a kterého má být v daném čase dosaženo a o kterém je možné rozhodnout, zda byl splněn nebo ne.*
- (3) *Kritéria hodnocení jsou*
 - a) *předem známá a závazná,*
 - b) *jasně formulovaná (tak, aby si vzájemně neodporovala),*
 - c) *kvantifikovatelná, měřitelná, zhodnotitelná,*
 - d) *vztahující se k danému cíli.“*

Tyto principy jsou platné jak pro vstupní hodnocení (hodnocení návrhů), tak pro průběžné a závěrečné hodnocení. Stav, postup a termíny jsou tedy stejné jako v části 4 Závěrečné hodnocení projektů výzkumu a vývoje, výzkumných záměrů a dalších aktivit výzkumu a vývoje.

V Praze dne 21. října 2004

Ing. Martin Jahn v.r.
místopředseda vlády a předseda Rady pro výzkum a vývoj

V Praze dne 27. října 2004

JUDR. Petra Buzková v.r.
ministryně školství, mládeže a tělovýchovy